

Yatırım teşviklerinde “İhtisas Organize Sanayi Bölgesi” ayrıcalığı

Serdar Altay
Serkan Güngör

1. Giriş

Hükümet tarafından 6 Nisan 2012 tarihinde, temel amacı kalkınma planları ve yıllık programlarda öngörülen hedefler doğrultusunda, tasarrufları katma değeri yüksek yatırımlara yönlendirmek, üretimi ve istihdamı artırmak, uluslararası rekabet gücünü artıracak teknoloji ve araştırma geliştirme içeriği yüksek bölgesel ve büyük ölçekli yatırımlar ile stratejik yatırımları özendirmek, uluslararası doğrudan yatırımları artırmak, bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermek, kümelenme ve çevre korumaya yönelik yatırımlar ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerini desteklemek olan yeni teşvik paketi açıklanmıştır.

Yeni teşvik paketi kapsamında yatırım teşvik belgeli yatırımlara sağlanan desteklere ilişkin ilgili kanunlarda hüküm değişiklikleri ile yeni hükümlerin eklenmesi 15 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 6322 sayılı “Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu teşvik paketi kapsamında hazırlanan 2012/3305 sayılı “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar” (Karar) 19 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Bu Karar’ın uygulanmasına yönelik usul ve esaslar ise 20 Haziran 2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan “Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin 2012/1 Sayılı Tebliğ” ile belirlenmiştir.

Yeni teşvik sisteminde 2009 yılında 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile uygulamaya konulan desteklerin birçoğuna yer verildiği, bunların destek oranlarının artırıldığı ve yeni destek unsurlarıyla kapsamın genişletildiği görülmektedir. Diğer taraftan, stratejik yatırımlar, öncelikli yatırımlar ve son dönemlerin kalkınma modeli olan kümelenmeyi destekleyici yatırımlar olmak üzere özel alanlara ayrıcalıklı teşvik uygulamaları getirilmiştir.

Yeni teşvik sistemi; genel, bölgesel, büyük ölçekli ve stratejik yatırımlar ile Ar-Ge ve çevre yatırımlarının teşviki uygulamalarından oluşmaktadır. Ancak yazımızın konusunu, yeni teşvik sistemi ile sanayide kümelenme sistemini desteklemek amacıyla İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri’ne (İhtisas OSB) bölgesel teşvik uygulaması kapsamında sağlanan ayrıcalık ve destekler oluşturmaktadır.

2. Bölgesel teşvik uygulaması ve İhtisas OSB’lerde yapılacak yatırımlara tanınan ayrıcalık

Bölgesel teşvik uygulamasında ülkemiz, illerin sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyeleri dikkate alınarak Karara ekli EK-1’de belirtilen 6 bölgeye ayrılmıştır.

1. bölgeden 6. bölgeye doğru gidildikçe destek oranları yükselmekte ve desteklerin kapsamı genişlemektedir. Bölgesel teşvik uygulaması kapsamında sağlanan destekler aşağıdaki gibidir:

- Gümrük vergisi muafiyeti
- KDV istisnası
- Vergi indirimi
- Sigorta primi işveren hissesi desteği
- Yatırım yeri tahsisi
- Faiz desteği (3., 4., 5. ve 6. bölgelerdeki yatırımlar için)
- Gelir vergisi stopajı desteği (6. bölgedeki yatırımlar için)
- Sigorta primi desteği (6. bölgedeki yatırımlar için)

Bölgesel teşvik uygulamasında, Karar’a ekli EK-2B’de iller itibarıyla karşılarında numaraları belirtilen sektörler, Karar’a ekli EK-2A’da ilin bulunduğu bölgedeki şartları sağlamaları halinde yatırım desteklerinden

yararlanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, Karar ekinde yer verilen sektörler itibariyle yapılacak olan yatırımların yine karar ekinde belirlenen bölgelerde gerçekleştirilmesi durumunda bölgesel teşvik uygulaması kapsamında desteklerden yararlanılabilmesi mümkün olup, listede yer almayan yatırım konuları bölgesel desteklerden yararlanamamaktadır.

Ancak Karar'a ekli EK-2B'nin 1 no.lu dipnotunda "İstanbul ili hariç olmak üzere, Bilim, Sanayi, Teknoloji Bakanlığı tarafından ilan edilen İhtisas Organize Sanayi Bölgelerinde (İhtisas OSB) gerçekleştirilecek ihtisas konusundaki yatırımlar, ilgili bölgede seçilmiş sektörler arasında yer almasa dahi bölgesel desteklerden yararlanır" ifadesine yer verilmektedir. Bu ifadeden, İhtisas OSB'lerde öngörülen ihtisas konusunda yapılacak yatırımlar için bölgesel teşvik uygulamasında var olan sektör ve bölge sınırlamasının geçersiz olduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu ayrıcalık görüldüğü üzere İstanbul ilinde yer alan ve alacak olan İhtisas OSB'ler için söz konusu değildir.

Örneğin; bölgesel sınıflandırmada 1. bölgede yer alan İzmir ilinde giyim eşyası imalatına yönelik yapılacak yatırımlar Karara ekli EK-2'ye göre bölgesel desteklerden yararlanamamaktadır. Ancak, söz konusu yatırım İzmir Ege Giyim İhtisas OSB'de yapılacak olursa bölgesel teşvik uygulaması kapsamında sağlanan desteklerden yararlanabilecektir.

Diğer taraftan, Kararda bölgesel teşvik uygulaması kapsamında organize sanayi bölgesinde gerçekleştirilecek yatırımların vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi destekleri açısından buldukları bölgenin bir alt bölgesinde sağlanan oran ve sürelerde bu desteklerden yararlanabileceği ifade edilmiştir. Buna göre, örneğin İzmir Ege Giyim İhtisas OSB'de yatırım yapılacak olursa, vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi destekleri açısından 1. bölge yerine 2. bölge desteklerinden faydalanılması mümkün olacaktır.

3. İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri

Yıllardır dünyada artarak devam eden rekabet baskısı nedeniyle sanayide verimliliği ve etkinliği artırıcı yöntemler geliştirilmektedir. Bu yöntemler arasında kümelenme yaklaşımı son yıllarda önem kazanmış ve bir çok ülkenin kalkınma programına dahil edilerek desteklenmiştir.

Türkiye sanayisinde de kümelenme yaklaşımını benimseme yolunda atılan en önemli adım Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nda yapılan değişiklikler sonucu İhtisas OSB'lerin kurulması ve sayılarının artırılması olmuştur.

İhtisas OSB, 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunu'nda sanayide kümelenme yaklaşımı ile örtüşen bir tanımla; "aynı sektör grubunda ve bu sektör grubuna dahil alt sektörlerde faaliyet gösteren tesislerin yer aldığı organize sanayi bölgesi" olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'de hâlihazırda faaliyet gösteren ve Bilim, Sanayi, Teknoloji Bakanlığı tarafından ilan edilen birçok İhtisas OSB bulunmakta ve sayıları gün geçtikçe artmaktadır. Aşağıdaki tabloda Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen bilgiye göre Türkiye'de mevcut İhtisas OSB'lerin isimlerine, ihtisas konularına, buldukları illere ve teşvik uygulamasındaki bölgesel sınıflandırmada buldukları bölgelere yer verilmektedir.

Bölgesel sınıflandırma	Bulunduğu il	İhtisas Organize Sanayi Bölgesi
4. Bölge	Afyonkarahisar	İscehisar Mermer İhtisas OSB
1. Bölge	Ankara	Ankara Dökümcüler İhtisas OSB
1. Bölge	Antalya	Kumluca Gıda İhtisas OSB
3. Bölge	Balıkesir	Gönen Deri İhtisas OSB
3. Bölge	Balıkesir	Zeytin ve Zeytin Ürünleri İşleme İhtisas OSB
2. Bölge	Bolu	Bolu Karma ve Tekstil İhtisas OSB
2. Bölge	Bolu	Gerede Deri İhtisas OSB
1. Bölge	Bursa	Bursa Deri İhtisas OSB
1. Bölge	Bursa	Mustafakemalpaşa Mermereciler İhtisas OSB
1. Bölge	Bursa	TOSAB Bursa Tekstil Boyahaneleri İhtisas OSB
1. Bölge	Bursa	İnegöl Mobilya Ağaç İşleri İhtisas OSB
2. Bölge	Denizli	Denizli Deri İhtisas OSB

2. Bölge	Denizli	Denizli Mermer İhtisas OSB
2. Bölge	Isparta	Isparta Deri İhtisas OSB
1. Bölge	İstanbul	İstanbul Deri İhtisas OSB
1. Bölge	İzmir	Aliağa Kimya İhtisas ve Karma OSB
1. Bölge	İzmir	İzmir Buca Ege Giyim İhtisas OSB
1. Bölge	İzmir	Menemen Plastik İhtisas OSB
1. Bölge	Kocaeli	Kocaeli Gebze Kimya İhtisas OSB
1. Bölge	Kocaeli	Kocaeli Gebze İMES Makine İhtisas OSB
1. Bölge	Kocaeli	TOSB Otomotiv Yan Sanayi İhtisas OSB
1. Bölge	Kocaeli	Kandıra Gıda İhtisas OSB
1. Bölge	Kocaeli	Kocaeli-Gebze Kömürçüler İhtisas OSB
4. Bölge	Malatya	Malatya Akçadağ Mermer İhtisas OSB
3. Bölge	Manisa	Kula Deri İhtisas OSB
5. Bölge	Niğde	Niğde Bor Karma ve Deri İhtisas OSB
3. Bölge	Samsun	Samsun Gıda İhtisas OSB
3. Bölge	Samsun	Samsun Havza Tarımsal Ürün İşleme ve Tarım Makinaları İhtisas OSB
2. Bölge	Tekirdağ	Çorlu Deri İhtisas OSB
2. Bölge	Yalova	Yalova Bilişim İhtisas OSB
2. Bölge	Yalova	Yalova Gemi İhtisas OSB

Ancak, şunu hemen belirtmek gerekir ki, İhtisas OSB'lerde öngörülen yatırım konularının Karara ekli EK-4'te yer verilen teşvik edilmeyecek veya teşviki için öngörülen şartları sağlamayan yatırım konuları arasında sayılması durumunda hiçbir destekten faydalanması mümkün olmayacaktır.

4. İhtisas OSB'lerde ihtisas konusunda yapılacak yatırımlara sağlanan bölgesel destek unsurları

Bölgesel teşvik uygulaması kapsamında, İhtisas OSB'lerde ihtisas konusunda yapılacak ve teşvik belgesine bağlanacak yatırımlara sağlanan destekler ve destek oranları aşağıda özet halinde sunulmaktadır. Vergi indirimi ve Sigorta primi işveren hissesi desteklerinde OSB'lerin bir alt bölge desteklerinden yararlanması hususu dikkate alınmıştır.

4.1. Gümrük vergisi muafiyeti

Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malı makine ve teçhizatın ithali yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken gümrük vergisinden muaftır.

4.2. KDV istisnası

Teşvik belgesine sahip yatırımcılara teşvik belgesi kapsamında yapılacak makine ve teçhizat ithal ve yerli teslimleri KDV'den istisnadır.

4.3. Faiz desteği

Talep edilmesi halinde, bankalardan kullanılacak en az 1 yıl vadeli yatırım kredilerinin teşvik belgesinde kayıtlı sabit yatırım tutarının % 70'ine kadar olan kısmı için ödenecek faizin veya kâr payının aşağıda bölgeler bazında belirtilen kısımları, Bakanlıkça da uygun görülmesi halinde azami ilk 5 yıl için ödenmek kaydıyla bütçe kaynaklarından karşılanmaktadır.

Bölgeler	TL kredi	Döviz veya dövize endeksli kredi	Azami destek tutarları (TL)
3	3 puan	1 puan	500.000
4	4 puan	1 puan	600.000

5	5 puan	2 puan	700.000
6	7 puan	2 puan	900.000

1. ve 2. bölgelerde gerçekleştirilecek bölgesel teşviklerden faydalandırılması mümkün olan yatırımlar faiz desteğinden faydalanamamaktadır.

4.4. Sigorta primi işveren hissesi desteği (Bir alt bölge oranları dikkate alınmıştır)

Tamamlama vizesi yapılmış teşvik belgesinde kayıtlı istihdamı aşmamak kaydıyla;

- Komple yeni yatırımlarda, teşvik belgesi kapsamında gerçekleşen yatırımla sağlanan,
- Diğer yatırım cinslerinde, yatırımın tamamlanmasını müteakip, yatırıma başlama tarihinden önceki son altı aylık dönemde (mevsimsel özellik taşıyan yatırımlarda bir önceki yıla ait mevsimsel istihdam ortalamaları dikkate alınır) Sosyal Güvenlik Kurumuna verilen aylık prim ve hizmet belgesinde bildirilen ortalama işçi sayısına teşvik belgesi kapsamında gerçekleşen yatırımla ilave edilen,

istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır.

Söz konusu destek aşağıda belirtilen sürelerde uygulanmaktadır.

Bölgeler	31.12.2013 tarihine kadar (Bu tarih dâhil) başlanılan yatırımlar	1.1.2014 tarihinden itibaren başlanılan yatırımlar
1	3 yıl	---
2	5 yıl	---
3	6 yıl	5 yıl
4	7 yıl	6 yıl
5	10 yıl	7 yıl
6	12 yıl	9 yıl

Yararlanılan sigorta primi işveren hissesi desteğinin tutarı, sabit yatırım tutarının aşağıda belirtilen oranlarını geçmemektedir.

Bölgeler	Sigorta primi işveren hissesi desteğinin sabit yatırım tutarına oranı (%)
1	15
2	20
3	25
4	35
5	50
6	50

4.5. Sigorta primi desteği

Sadece 6. bölgede; teşvik belgesine istinaden gerçekleştirilecek yatırımla sağlanan ilave istihdam için, tamamlama vizesi yapılan teşvik belgesinde kayıtlı istihdam sayısını aşmamak kaydıyla, işveren tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmesi gereken sigorta primi işçi hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmı, tamamlama vizesinin yapılmasını müteakip 10 yıl süreyle işveren adına Bakanlık bütçesinden karşılanmaktadır.

4.6. Gelir vergisi stopajı desteği

Sadece 6. bölge için düzenlenen teşvik belgeleri kapsamında gerçekleştirilecek yatırımlarla sağlanan ilave istihdam için, belgede kayıtlı istihdam sayısını aşmamak kaydıyla, işçilerin ücretlerinin asgari ücrete tekabül eden kısmı üzerinden hesaplanan gelir vergisi, yatırımın kısmen veya tamamen faaliyete geçtiği tarihten itibaren 10 yıl süreyle verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden terkin edilmektedir.

4.7. Vergi indirimi (Bir alt bölge oranları dikkate alınmıştır)

Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 32/A maddesi çerçevesinde kurumlar vergisi, öngörülen yatırıma katkı tutarına ulaşınca kadar aşağıda belirtilen oranlarda indirimli olarak uygulanmaktadır.

Yatırıma katkı tutarı, indirimli kurumlar vergisi uygulanmak suretiyle tahsilinden vazgeçilen vergi yoluyla yatırımların Devletçe karşılanacak tutarını ifade etmekte olup, toplam yatırım tutarının yatırıma katkı oranı ile çarpılması suretiyle bulunmaktadır.

Bölgeler	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi indirim oranı (%)
1	20	55
2	25	60
3	30	70
4	40	80
5	50	90
6	55	90

Ancak bu Karar'a istinaden düzenlenecek teşvik belgeleri kapsamında 01.01.2014'ten sonra (bu tarih dâhil) yatırım yapılması halinde aşağıdaki tabloda belirtilen indirim oranları ile yatırıma katkı oranları uygulanacaktır.

Bölgeler	Yatırıma katkı oranı (%)	Kurumlar vergisi indirim oranı (%)
1	15	40
2	20	50
3	25	60
4	30	70
5	35	90
6	40	90

Yatırıma katkı tutarına mahsuben, gerçekleştirilen yatırım harcaması tutarını aşmamak ve toplam yatırıma katkı tutarının; 1. bölgede % 10'unu 2. bölgede % 20'sini, 3. bölgede % 30'unu, 4. bölgede % 50'sini, 5. ve 6. bölgede % 80'ini geçmemek üzere yatırım döneminde yatırımcının diğer faaliyetlerinden elde edilen kazançlarına indirimli kurumlar vergisi uygulanabilmektedir.

4.8. Yatırım yeri tahsisi

Teşvik belgesi düzenlenmiş yatırımlar için, 4706 sayılı "Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"un ek 3. maddesi çerçevesinde Maliye Bakanlığı'nca belirlenen usul ve esaslara göre yatırım yeri tahsis edilebilmektedir.

5. Sonuç

Karara ekli EK-4'te yer verilen teşvik edilmeyecek veya teşviki için öngörülen şartları sağlamayan yatırımlar arasında sayılmayan, bölgesel desteklerden yararlanacak yatırım konuları arasında da sayılmamakla birlikte İhtisas OSB'de öngörülen yatırım konusunda yatırım yapılması durumunda bölgesel desteklerden faydalanılabilecektir. Vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteklerinden ise yatırımın yapılacağı bölgenin bir alt bölgesine sağlanan oranlarda faydalanılması mümkün bulunmaktadır.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı Ernst & Young ve/veya Kuzey Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.